

Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
N. WAHL
fremsat den 15. januar 2019¹

Sag C-52/18

**Christian Füllä
mod
Toolport GmbH**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Amtsgericht Norderstedt (byretten i Norderstedt, Tyskland))

»Anmodning om præjudiciel afgørelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 1999/44/EF – forbruger køb – forbrugerens rettigheder – varens manglende overensstemmelse med det aftalte – varen bragt i overensstemmelse efterfølgende – sælgerens pligter – fastlæggelse af det sted, hvor varen skal stilles til rådighed med henblik på afhjælpning eller omlevering (sted for efterfølgende opfyldelse) – betydning af »væsentlig ulempe for forbrugeren« – betydning af »gratis afhjælpning« – ret til at hæve købet«

1. Findes der i forbindelse med forbruger køb, hvor en vare er købt ved fjernsalg og senere viser sig ikke at være i overensstemmelse med den pågældende aftale, en endelig bestemmelse i EU-retten, som fastsætter, hvor forbrugeren skal stille denne vare til rådighed for sælgeren med henblik på at få den bragt i overensstemmelse?

2. I den digitale handels tidsalder er dette spørgsmål af stigende betydning, navnlig når det drejer sig om tunge eller omfangsrige forbrugsvarer. I den foreliggende sag, der er forelagt af Amtsgericht Norderstedt (byretten i Norderstedt, Tyskland), blev et 5x6 m stort festtelt angiveligt leveret med mangler.

3. For at besvare spørgsmålet vil Domstolen skulle løse en række problemstillinger, der er omfattet af direktiv 1999/44/EF om visse aspekter af forbruger køb og garantier i forbindelse hermed (herefter »direktivet«)².

I. Retsforskrifter

A. EU-retten

4. Direktivet har i et vist omfang harmoniseret sælgerens forpligtelse til at bringe forbrugsvarer i overensstemmelse med aftalen.

¹ – Originalsprog: engelsk.

² – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 25.5.1999 (EFT 1999, L 171, s. 12).

5. Betragtningerne til direktivet har følgende ordlyd:

- »(1) Efter [...] artikel 153, stk. 1 og 3, [EF] skal Fællesskabet bidrage til virkeliggørelsen af et højt forbrugerbeskyttelsesniveau ved foranstaltninger, som det vedtager i henhold til artikel 95 [EF].
- (2) [D]et indre marked udgør et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital; de frie varebevægelser gælder ikke alene for erhvervsdrivende, men også for privatpersoner; dette indebærer, at forbrugere, der bor i én medlemsstat, frit bør kunne købe varer på en anden medlemsstats område på grundlag af et minimum af rimelige ensartede regler for køb af forbrugsvarer.

[...]

- (12) [S]ælgeren kan i tilfælde af manglende overensstemmelse altid som forligsmulighed tilbyde forbrugeren en eller anden form for afhjælpning; forbrugeren skal frit kunne acceptere eller afvise dette forslag.

[...]

- (19) [M]edlemsstaterne bør kunne fastsætte en frist, inden for hvilken forbrugeren skal underrette sælgeren om manglende overensstemmelse med købsaftalen; medlemsstaterne kan fastsætte et højere beskyttelsesniveau for forbrugeren ved ikke at indføre en sådan forpligtelse; alle forbrugere i Fællesskabet bør under alle omstændigheder have en frist på mindst to måneder til at underrette sælgeren om manglende overensstemmelse med købsaftalen.«

6. Direktivets artikel 2, stk. 2, bestemmer:

»Forbrugsvarer formodes at være i overensstemmelse med aftalen, hvis de

- a) er i overensstemmelse med sælgers beskrivelse af dem og har den beskaffenhed, der svarer til en vareprøve eller model, som sælger har forelagt forbrugeren
- b) er egnet til et særligt formål, som forbrugeren ønsker, at de skal kunne anvendes til, når han har gjort sælger bekendt hermed på tidspunktet for aftalens indgåelse, og sælger har accepteret dette
- c) er egnet til de formål, som varer af samme type sædvanligvis anvendes til
- d) har den beskaffenhed og brugbarhed, der er sædvanlig for varer af samme type, og som forbrugeren med rimelighed kan forvente under hensyntagen til deres art og i givet fald de oplysninger om deres konkrete egenskaber, der er afgivet offentligt om dem af sælgeren, producenten eller dennes repræsentant, navnlig i reklamer eller gennem mærkning.«

7. Direktivets artikel 3 vedrører forbrugeres rettigheder i relation til aftaler om forbruger køb og garantier i forbindelse hermed. Den har følgende ordlyd:

»1. Sælgeren skal over for forbrugeren være ansvarlig for manglende overensstemmelse med købsaftalen, der foreligger ved forbrugsvarens levering.

2. I tilfælde af manglende overensstemmelse har forbrugeren ret til at få forbrugsvaren bragt i overensstemmelse med købsaftalen ved gratis afhjælpning eller omlevering i overensstemmelse med stk. 3 eller til et passende afslag i prisen eller til at hæve købet med hensyn til de leverede varer, jf. stk. 5 og 6.

3. I første omgang kan forbrugeren kræve, at sælgeren afhjælper den manglende overensstemmelse eller omleverer, i begge tilfælde uden vederlag, medmindre dette ikke er muligt eller er uforholdsmæssigt.

Et krav om afhjælpning eller omlevering anses for uforholdsmæssigt, hvis den pågældende beføjelse vil påføre sælgeren omkostninger, der i forhold til omkostningerne ved den alternative beføjelse er urimelige under hensyn til

- den værdi, varen ville have, hvis den var i overensstemmelse med aftalen
- betydningen af den manglende overensstemmelse, og
- om den alternative beføjelse vil kunne gennemføres uden væsentlig ulempe for forbrugeren.

Afhjælpning eller omlevering skal ske inden for rimelig tid og uden væsentlig ulempe for forbrugeren under hensyntagen til varens art og forbrugeres formål med at anskaffe varen.

4. Udtrykkene »gratis/uden vederlag« i stk. 2 og 3 henviser til de omkostninger, der er nødvendige for at bringe varen i overensstemmelse, navnlig forsendelsesomkostninger, arbejds løn og materialeomkostninger.

5. Forbrugeren kan kræve et passende afslag i prisen eller hæve købet:

- hvis han hverken er berettiget til at kræve afhjælpning eller omlevering, eller
- hvis sælgeren ikke har afhjulpet inden for en rimelig tid
- hvis sælgeren ikke har afhjulpet uden væsentlig ulempe for forbrugeren.

6. Forbrugeren har ikke ret til at hæve købet, hvis den manglende overensstemmelse er uvæsentlig.«

8. Desuden bestemmer artikel 8, stk. 2, følgende: »Medlemsstaterne kan på det af dette direktiv omfattede område vedtage eller opretholde strengere bestemmelser, der er forenelige med traktaten, for at sikre forbrugerne et højere beskyttelsesniveau.«

B. Tysk ret

9. Direktivet blev gennemført i tysk ret ved ændringer af Bürgerliches Gesetzbuch (den tyske civile lovbog, herefter »BGB«).

10. BGB's § 439 bestemmer vedrørende efterfølgende opfyldelse:

»(1) Køberen kan som efterfølgende opfyldelse efter eget valg kræve afhjælpning af manglen eller levering af en mangelfri salgsgenstand.

(2) Sælgeren bærer de nødvendige omkostninger til den efterfølgende opfyldelse, herunder transport-, forsendelses-, arbejds- og materialeudgifter.

(3) [S]ælgeren kan [...] afslå at udføre den af køber valgte form for efterfølgende opfyldelse, hvis den kun er mulig med uforholdsmæssige omkostninger. I denne forbindelse tages navnlig hensyn til den værdi, genstanden ville have, hvis den var i overensstemmelse med aftalen, betydningen af den manglende overensstemmelse, og om den alternative beføjelse vil kunne gennemføres uden væsentlig ulempe for køberen. I dette tilfælde er køberens ret begrænset til den anden form for efterfølgende opfyldelse; dette berører ikke sælgerens ret til ligeledes at afslå den alternative beføjelse på de i første punktum anførte betingelser.

(4) Hvis sælgeren med henblik på efterfølgende opfyldelse leverer en mangelfri genstand, kan denne afkræve køberen tilbagelevering af den mangelfulde genstand i henhold til §§ 346, 347 og 348.«

11. Med hensyn til opfyldelsesstedet fastsætter BGB's § 269 følgende:

»1. Såfremt et opfyldelsessted hverken er fastsat eller fremgår af omstændighederne, navnlig obligationsforholdets natur, skal opfyldelse ske på det sted, hvor skyldneren havde sin bopæl på det tidspunkt, hvor obligationsforholdet opstod.

2. Såfremt forpligtelsen opstod i forbindelse med skyldnerens erhvervsvirksomhed, og såfremt skyldneren havde sit forretningssted på et andet sted end sin bopæl, træder forretningsstedet i stedet for bopælsstedet.

3. Den omstændighed alene, at skyldneren har afholdt omkostningerne til forsendelse, medfører ikke, at det sted, hvortil forsendelse skal ske, skal være opfyldelsesstedet.«

II. Faktiske omstændigheder, retsforhandlinger og de præjudicielle spørgsmål

12. Sagsøgeren i hovedsagen købte i 2015 telefonisk et 5x6 m stort telt (beskrevet som et »partytelt«) af sagsøgte. Teltet blev leveret til sagsøgerens bopæl. Sagsøgeren gjorde på daværende tidspunkt gældende, at teltet havde mangler. Sagsøgte afviste samtlige reklamationer om mangler som ugrundede.

13. Sagsøgeren krævede efterfølgende opfyldelse, dvs. afhjælpning af manglerne eller omlevering af teltet. Sagsøgeren sendte imidlertid ikke den omtvistede vare til sagsøgte og tilbød heller ikke at gøre dette.

14. Parterne talte ikke om stedet for en sådan efterfølgende opfyldelse på daværende tidspunkt. Aftalen mellem parterne siger heller ikke noget herom.

15. Under hovedsagen påberåbte sagsøgte sig imidlertid for første gang, at stedet for efterfølgende opfyldelse er sagsøgtes forretningssted.

16. Ifølge den forelæggende ret er fastlæggelsen af stedet for efterfølgende opfyldelse afgørende med henblik på at fastslå, om sagsøgeren gav sagsøgte mulighed for at afhjælpe manglerne eller en rimelig tid som omhandlet i direktivets artikel 3, stk. 5, andet led, for at kunne hæve købet.

17. Da Amtsgericht Norderstedt (byretten i Norderstedt) er i tvivl om den korrekte fortolkning af de relevante bestemmelser i EU-retten, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal [direktivets] artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, fortolkes således, at en forbruger altid kun skal tilbyde en erhvervsdrivende en forbrugsvarer, der er købt ved fjernsalg, med henblik på afhjælpning eller omlevering på det sted, hvor forbrugsvareren befinder sig?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende:

Skal [direktivets] artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, fortolkes således, at en forbruger altid skal tilbyde en erhvervsdrivende en forbrugsvare, der er købt ved fjernsalg, med henblik på afhjælpning eller omlevering på den erhvervsdrivendes forretningssted?

3) Såfremt det andet spørgsmål besvares benægtende:

Hvilke kriterier kan der udledes af [direktivets] artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, for, hvordan det sted bestemmes, hvor forbrugeren skal tilbyde den erhvervsdrivende en forbrugsvare, der er købt ved fjernsalg, med henblik på afhjælpning eller omlevering?

4) Såfremt det sted, hvor forbrugeren skal tilbyde den erhvervsdrivende en forbrugsvare, der er købt ved fjernsalg, med henblik på undersøgelse og eventuel afhjælpning eller omlevering – altid eller i det konkrete tilfælde – er den erhvervsdrivendes hjemsted:

Er det foreneligt med artikel 3, stk. 3, første afsnit, sammenholdt med [direktivets] artikel 3, stk. 4, at en forbruger skal lægge ud for omkostningerne til fremsendelse og/eller returnering, eller følger det af pligten til »gratis afhjælpning«, at sælgeren er forpligtet til at yde et forskud?

5) Såfremt det sted, hvor forbrugeren skal tilbyde den erhvervsdrivende en forbrugsvare, der er købt ved fjernsalg, med henblik på undersøgelse og eventuel afhjælpning eller omlevering – altid eller i det konkrete tilfælde – er den erhvervsdrivendes hjemsted, og en forskudspligt for forbrugeren er forenelig med [direktivets] artikel 3, stk. 3, første afsnit, sammenholdt med artikel 3, stk. 4:

Skal [direktivets] artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, sammenholdt med artikel 3, stk. 5, andet led, fortolkes således, at en forbruger, der kun har underrettet den erhvervsdrivende om manglen uden at tilbyde at transportere forbrugsvaren til den erhvervsdrivendes sted, ikke er berettiget til at hæve aftalen?

6) Såfremt det sted, hvor forbrugeren skal tilbyde den erhvervsdrivende en forbrugsvare, der er købt ved fjernsalg, med henblik på undersøgelse og eventuel afhjælpning eller omlevering – altid eller i det konkrete tilfælde – er den erhvervsdrivendes hjemsted, men en forskudspligt for forbrugeren ikke er forenelig med [direktivets] artikel 3, stk. 3, første afsnit, sammenholdt med artikel 3, stk. 4:

Skal [direktivets] artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, sammenholdt med artikel 3, stk. 5, andet led, fortolkes således, at en forbruger, der blot har underrettet den erhvervsdrivende om manglen uden at tilbyde at transportere forbrugsvaren til den erhvervsdrivendes sted, ikke er berettiget til at hæve aftalen?»

18. Den tyske og den franske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg i sagen. Domstolen har i overensstemmelse med procesreglementets artikel 76, stk. 2, besluttet, at der ikke skal afholdes mundtlig forhandling.

III. Bedømmelse

19. Med sin anmodning om præjudiciel afgørelse ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, hvordan opfyldelsesstedet for korrektion af mangler ved forbrugsvarer ved afhjælpning eller omlevering skal fastlægges, og virkningerne heraf for forbrugerens ret til at hæve aftalen.

20. Inden jeg undersøger indholdet af de præjudicielle spørgsmål, skal den tyske regerings argument om, at anmodningen fra den forelæggende ret ikke kan antages til realitetsbehandling, imidlertid behandles.

A. Formaliteten

21. Den tyske regering har gjort gældende, at det er »i det mindste tvivlsomt«, om den præjudicielle forelæggelse kan antages til realitetsbehandling. Den har anført, at såvel beskrivelsen af sagens faktiske omstændigheder som præsentationen af de relevante bestemmelser i national ret er rudimentær. Ved besvarelsen af de spørgsmål, der er forelagt, vil Domstolen skulle tage udgangspunkt i en lang række hypoteser og antagelser.

22. Selv om den tyske regering har erkendt, at der på grundlag af Domstolens praksis er en formodning for, at anmodninger om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling, har den foreslået, at de præjudicielle spørgsmål i det mindste omformuleres.

23. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det inden for rammerne af en procedure efter artikel 267 TEUF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, udelukkende tilkommer den nationale ret, som tvisten er indbragt for, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse³.

24. Domstolen kan nemlig kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål forelagt af en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de stillede spørgsmål⁴.

25. Efter min opfattelse er disse betingelser ikke opfyldt i denne sag.

26. Den forelæggende ret har beskrevet de faktiske omstændigheder i hovedsagen og de relevante bestemmelser i national ret på en kortfattet, men tilstrækkeligt klar måde til, at Domstolen har alle de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan afsige dom.

27. Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at den forelæggende ret ønsker at opnå en fortolkning af direktivet for at fastlægge opfyldelsesstedet for korrektion af mangler ved den pågældende vare og som følge heraf, hvorvidt sagsøgeren i hovedsagen kan hæve aftalen.

28. I betragtning af det ovenstående må de præjudicielle spørgsmål anses for at kunne antages til behandling og vil blive analyseret med hensyn til deres realitet.

B. Realiteten

29. Subsidiært i forhold til at afvise den forelæggende rets anmodning har den tyske regering foreslået, at de af Amtsgericht Norderstedt (byretten i Norderstedt) forelagte spørgsmål omformuleres. I denne henseende har den anført, at de præjudicielle spørgsmål bør fortolkes således, at det ønskes oplyst, hvorvidt en korrekt fortolkning af direktivet er til hinder for de relevante tyske bestemmelser.

30. Efter min opfattelse er det ufornuddent at omformulere de præjudicielle spørgsmål. Den nationale ret, der har forelagt spørgsmålene, synes bedst egnet til at fastsætte indholdet af de spørgsmål, der er nødvendige for afgørelsen af den sag, der er indbragt for den.

3 – Jf. dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 35 og den deri nævnte retspraksis).

4 – Jf. dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).

31. Jeg er dog af den opfattelse, at nogle af de af Amtsgericht Norderstedt (byretten i Norderstedt) forelagte spørgsmål bedst kan behandles under ét.

32. De præjudicielle spørgsmål giver anledning til tre forskellige problemstillinger vedrørende fortolkningen af direktivets artikel 3. Med det første, det andet og det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret i nærmere bestemt at få fastlagt det sted, hvor en forbrugsvare skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse (sted for efterfølgende opfyldelse). Det fjerde præjudicielle spørgsmål vedrører dernæst spørgsmålet om, hvorvidt det følger af pligten til »gratis afhjælpning«, at sælgeren er forpligtet til at yde et forskud til eventuelle forsendelsesomkostninger, som forbrugeren måtte afholde, når varen stilles til rådighed for sælgeren. Det femte og det sjette præjudicielle spørgsmål vedrører endelig de omstændigheder, hvorunder en forbruger kan have ret til at hæve en aftale i tilfælde af en mangelfuld vare.

33. Efter nogle indledende bemærkninger vedrørende den sammenhæng, hvori direktivet og dets artikel 3 indgår, og formålet hermed vil disse tre problemstillinger blive behandlet hver for sig.

1. Indledende bemærkninger

34. Direktivet udgør en del af EU-lovgivers indsats for at garantere et ensartet minimumsniveau for beskyttelse af forbrugere i hele Den Europæiske Union mod en mangelfuld opfyldelse af en aftale om salg af varer. Denne beskyttelse har til formål at fremme og lette forbrugeres grænseoverskridende køb⁵.

35. Direktivet forfølger imidlertid ikke kun et højt forbrugerbeskyttelsesniveau. Teksten tilstræber også at opretholde en vis balance mellem de forskellige parter forpligtelser. På den ene side fastsætter direktivet forpligtelser for sælgere i tilfælde af en mangelfuld vare. På den anden side fastsætter direktivet forpligtelser, som forbrugere skal opfylde for ikke at fortabe deres rettigheder⁶.

36. I denne henseende er det overordnede formål med direktivet ikke at indføre yderligere forpligtelser end de kontraktmæssige forpligtelser, der er aftalt mellem parterne, men derimod at lette håndhævelsen af de aftalte forpligtelser. Det er kun i tilfælde af en mangelfuld opfyldelse af kontrakten fra sælgerens side, at der pålægges yderligere pligter, som i givet fald kan række videre end forpligtelserne i henhold til kontrakten⁷.

37. Hvad der er vigtigt, er imidlertid, at direktivet ikke har til formål at stille forbrugerne i en bedre situation end den, de har krav på i henhold til købsaftalen, men blot at genoprette den situation, der ville have foreligget, såfremt sælgeren i første omgang havde leveret en vare i overensstemmelse med aftalen. I den henseende er det vigtigt at bemærke, at direktivet fastsætter en minimumsbeskyttelse. Medlemsstaterne kan vedtage strengere bestemmelser, men de kan ikke svække de af EU-lovgiver fastsatte garantier⁸.

38. Endelig skal det også fremhæves, at direktivet kun regulerer aspekter, som er nøje knyttet til beskyttelsen af forbrugere, når de køber varer, som ikke er i overensstemmelse med aftalen. Spørgsmål vedrørende oprettelsen af aftalen mellem parterne, mangler i aftalen, virkningerne af aftalen eller andre former for ufuldstændig opfyldelse behandles ikke af dette instrument og er kun omfattet af national ret⁹.

5 – Jf. anden betragtning til direktivet og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om køb af forbrugsvarer og forbrugsgarantier (KOM(95) 520 endelig), s. 1 ff.

6 – Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om køb af forbrugsvarer og forbrugsgarantier, s. 7.

7 – Jf. i denne retning dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 57-60).

8 – Jf. direktivets artikel 8, stk. 2, og dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).

9 – Jf. direktivets artikel 8, stk. 1, og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om køb af forbrugsvarer og forbrugsgarantier, s. 6.

39. Direktivets artikel 3 fastsætter specifikt rettighederne for en forbruger, som har købt en forbrugsvarer, der ikke er i overensstemmelse med aftalen ved varens levering. Bestemmelsen afspejler de samme principper som dem, der ligger til grund for direktivet generelt.

40. I henhold til artikel 3, stk. 1, skal sælgeren således over for forbrugeren være ansvarlig for manglende overensstemmelse med købsaftalen, der foreligger ved forbrugsvarens levering. Hvis den leverede vare ikke er i overensstemmelse med aftalen, har sælgeren ikke opfyldt sin forpligtelse i henhold til købsaftalen og må derfor påtage sig konsekvenserne af den utilfredsstillende gennemførelse¹⁰.

41. I henhold til artikel 3, stk. 2, har forbrugeren under disse omstændigheder ret til at få forbrugsvareren bragt i overensstemmelse med købsaftalen ved gratis afhjælpning eller omlevering, til et passende afslag i prisen eller til at hæve købet med hensyn til de leverede varer. Det fremgår klart af artikel 3, stk. 5, at direktivet giver prioritet til opretholdelse af de forpligtelser, der følger af købsaftalen. Forbrugeren skal give sælgeren mulighed for afhjælpning eller omlevering af den pågældende forbrugsvarer. Kun hvis sælgeren ikke gør dette, har forbrugeren ret til et afslag i prisen eller til at hæve købet¹¹.

42. Artikel 3, stk. 3, fastsætter visse betingelser for at bringe en vare i overensstemmelse ved afhjælpning eller omlevering. Varen skal bringes i overensstemmelse uden omkostninger for forbrugeren, inden for rimelig tid og uden væsentlig ulempe for forbrugeren. Som Domstolen tidligere har bemærket, er disse tre krav udtryk for EU-lovgivers ønske om at sikre forbrugeren en effektiv beskyttelse¹².

43. Samtidig tager direktivet også hensyn til sælgerens interesser. For det første fastsætter direktivet en frist på to år til at indgive klager¹³. For det andet kan sælgeren afslå afhjælpning eller omlevering af varen, hvis det ikke er muligt eller er uforholdsmæssigt at bringe varen i overensstemmelse med aftalen¹⁴.

44. Som Domstolen understregede i dommen i sagen Gebr. Weber og Putz, tilsigter artikel 3 således at skabe den rette balance mellem forbrugeren og sælgerens interesser ved at sikre denne førstnævnte, som den svage part i kontraktforholdet, en fuldstændig og effektiv beskyttelse mod sælgerens mangelfulde opfyldelse af sine kontraktmæssige forpligtelser, hvorved der samtidig er mulighed for at tage hensyn til de af sælgeren påberåbte økonomiske betragtninger¹⁵.

45. Ligesom andre EU-retlige instrumenter på forbrugerområdet søger direktivet at genskabe en balance i forholdet mellem forbruger og sælger og er derved et udtryk for princippet om parternes aftalefrihed. Direktivet søger imidlertid ikke at stille forbrugeren i en særlig gunstig situation¹⁶.

46. De problemstillinger, der rejses i den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse, skal behandles i lyset af den underliggende begrundelse for direktivet.

10 – Jf. i denne retning dom af 17.4.2008, *Quelle* (C-404/06, EU:C:2008:231, præmis 41).

11 – Jf. i denne retning dom af 16.6.2011, *Gebr. Weber og Putz* (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 72).

12 – Jf. dom af 16.6.2011, *Gebr. Weber og Putz* (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).

13 – Jf. direktivets artikel 5, stk. 1.

14 – Jf. direktivets artikel 3, stk. 3, andet afsnit.

15 – Dom af 16.6.2011, *Gebr. Weber og Putz* (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 75).

16 – Sammenlign mit forslag til afgørelse *Kásler og Káslerné Rábai* (C-26/13, EU:C:2014:85, punkt 27-29 og 105).

2. *Hvor skal en forbrugsvarer stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse (stedet for efterfølgende opfyldelse)?*

47. Med det første, det andet og det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt at få fastlagt opfyldelsesstedet, for at en forbrugsvarer kan bringes i overensstemmelse (stedet for efterfølgende opfyldelse). Svaret vil afgøre, om det er tilstrækkeligt, at forbrugeren stiller den pågældende varer til rådighed på det sted, hvor forbrugeren befinder sig (normalt dennes bopæl), eller om forbrugeren skal stille varen til rådighed på sælgerens forretningssted.

48. De parter, der har afgivet indlæg, har udtrykt forskellige holdninger til det spørgsmål, som er kernen i den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse.

49. Mens både den franske regering og Kommissionen har understreget det høje forbrugerbeskyttelsesniveau, som direktivet tilsigter, har den franske regering gjort gældende, at de i direktivets artikel 3 fastsatte krav til at bringe en varer i overensstemmelse kun kan opfyldes, hvis forbrugeren blot skal stille den pågældende varer til rådighed på det sted, hvor den befinder sig. Kommissionen har på den anden side forsvaret den mere nuancerede opfattelse, at forbrugeren kan være forpligtet til at stille varen til rådighed på sælgerens forretningssted, medmindre dette ville udgøre en væsentlig ulempe for forbrugeren.

50. Den tyske regering har anført, at kravet om, at varen skal bringes i overensstemmelse uden omkostninger for forbrugeren, ikke er tilstrækkeligt til at indikere, at varen altid skal stilles til rådighed på det sted, hvor den befinder sig. Den har endvidere fremført det argument, at det følger af kravet »uden væsentlig ulempe for forbrugeren«, at forbrugeren kan påføres *uvæsentlige* ulemper. Da den tid og indsats, der kræves for at stille varen til rådighed på sælgerens forretningssted, kan variere, bør det afhænge af de konkrete omstændigheder i hvert enkelt tilfælde, hvor varen skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse med aftalen.

51. Artikel 3 fastsætter ikke udtrykkeligt, hvor en varer, der ikke er i overensstemmelse med det aftalte, skal stilles til rådighed med henblik på afhjælpning eller omlevering, og dette spørgsmål er heller ikke – så vidt jeg ved – endnu blevet behandlet af Domstolen.

52. Selv om artikel 3 ikke udtrykkeligt foreskriver, *hvor* en mangelfuld forbrugsvarer skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse, fastsætter den imidlertid visse krav i denne henseende. Som anført ovenfor skal afhjælpningen eller omleveringen af en forbrugsvarer, der ikke er i overensstemmelse, ske uden vederlag, inden for rimelig tid og uden væsentlig ulempe for forbrugeren.

a) Kravet om, at en varer skal bringes i overensstemmelse uden vederlag

53. Kravet om, at en varer skal bringes i overensstemmelse gratis/uden vederlag, er endvidere defineret i artikel 3, stk. 4, som fastsætter, at udtrykkene henviser til »de omkostninger, der er nødvendige for at bringe varen i overensstemmelse, navnlig forsendelsesomkostninger, arbejds løn og materialeomkostninger«.

54. Domstolen bemærkede i dommen i sagen Gebr. Weber og Putz, at EU-lovgiver har ønsket, at den omstændighed, at sælgeren vederlagsfrit skal bringe varen i overensstemmelse, er et væsentligt element i den forbrugerbeskyttelse, direktivet sikrer. Forpligtelsen har til formål at beskytte forbrugeren mod risikoen for finansielle omkostninger, hvilke omkostninger i mangel af en sådan beskyttelse kan afskrække forbrugeren fra at påberåbe sig sine rettigheder¹⁷.

17 – Jf. dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

55. Det bestemmes imidlertid også i artikel 3, stk. 3, at sælgeren kan afslå gratis afhjælpning eller omlevering af varen, hvis dette ikke er muligt eller er uforholdsmæssigt. Et krav om afhjælpning anses for uforholdsmæssigt, hvis det påfører sælgeren urimelige omkostninger¹⁸.

56. I denne henseende tager direktivet ikke kun hensyn til beskyttelsen af forbrugeren, men også til sælgerens økonomiske betragtninger. Hvis sælgeren skulle afholde uforholdsmæssige omkostninger ved afhjælpning eller omlevering af en vare, der ikke er i overensstemmelse, ville dette i sidste instans føre til, at sælgeren sætter priserne op. De således afholdte omkostninger ville endvidere blive væltet helt over på alle forbrugere.

57. Det fremgår imidlertid ikke klart, om forpligtelsen til vederlagsfrihed betyder, at forbrugeren blot har ret til refusion af eventuelle omkostninger, der opstår i forbindelse med, at en vare bringes i overensstemmelse, eller at forbrugeren har ret til afhjælpning eller omlevering uden noget som helst bidrag (økonomisk eller andet) fra dennes side.

58. Jeg mener, at svaret på dette spørgsmål ligger i de to andre krav, der er nævnt i direktivets artikel 3.

b) Kravet om, at en vare skal bringes i overensstemmelse inden for rimelig tid

59. Det bestemmes også i artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, at afhjælpning eller omlevering skal ske inden for rimelig tid. Dette krav står i forbindelse med EU-lovgivers mål om at løse eventuelle problemer mellem forbruger og sælger hurtigt og mindeligt¹⁹.

60. Ved at stille varen til rådighed på sælgerens forretningssted kunne der under visse omstændigheder sikres hurtig afhjælpning eller omlevering. Under visse omstændigheder kan det tage lang tid, inden sælgeren kan foretage besigtigelse på det sted, hvor varen befinder sig, eller arrangere forsendelse heraf til sælgerens forretningssted, navnlig hvis sælgerens forretningssted er i et andet land.

61. Hvis sælgeren på den anden side allerede har et logistisk netværk til levering af varen på det sted, hvor varen befinder sig, kunne det være hurtigere og mere omkostningseffektivt, hvis sælgeren enten besigtiger varen på det sted, hvor den befinder sig, eller arrangerer forsendelse heraf.

62. Set udelukkende ud fra en hensigtsmæssighedsbetragtning ser det derfor ud til, at det sted, hvor varen bør stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse, afhænger af omstændighederne i hvert enkelt tilfælde.

c) Kravet om, at en vare skal bringes i overensstemmelse uden væsentlig ulempe for forbrugeren

63. Det tredje krav i artikel 3, stk. 3, er, at en vare skal bringes i overensstemmelse uden væsentlig ulempe for forbrugeren. Ved afgørelsen af, om der foreligger en væsentlig ulempe, skal der tages hensyn til varens art og forbrugers formål med at anskaffe varen²⁰.

18 – Jf. direktivets artikel 3, stk. 3, andet afsnit, og i denne retning dom af 17.4.2008, *Quelle* (C-404/06, EU:C:2008:231, præmis 42). Jf. ligeledes dom af 16.6.2011, *Gebr. Weber og Putz* (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 58).

19 – Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om køb af forbrugsvarer og forbrugsgarantier, s. 14 og 15.

20 – Jf. direktivets artikel 3, stk. 3, tredje afsnit.

64. Det sted, hvor en vare skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse (stedet for efterfølgende opfyldelse), kan derfor ikke vælges på en sådan måde, at det ville være til væsentlig ulempe for forbrugeren. Det kan ved modsætningsslutning konkluderes, at forbrugeren dog må acceptere uvæsentlige eller mindre ulemper ved afhjælpning eller omlevering af en vare. Det fremgår af ordlyden af artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, at der ved vurderingen af, hvorvidt noget udgør en væsentlig ulempe for forbrugeren, skal tages hensyn til varens art og forbrugers formål med at anskaffe varen.

65. I dommen i sagen Gebr. Weber og Putz fastslog Domstolen, at henset til det høje forbrugerbeskyttelsesniveau, som direktivet tilsigter, kan udtrykket »uden væsentlig ulempe for forbrugeren« ikke undergives en indskrænkende fortolkning²¹.

66. Umiddelbart kunne dette udsagn forekomme noget selvmodsigende. Det ser ud til, at EU-lovgiver ved at kvalificere ulempen som *væsentlig* har ønsket at fastsætte en ret høj tærskel for den form for ulempe, som forbrugeren i givet fald vil skulle tolerere. En bred fortolkning af udtrykket vil imidlertid sænke denne tærskel.

67. Ved fortolkningen af dette udtryk skal der efter min opfattelse sikres en balance mellem hensynet til at beskytte forbrugeren og hensynet til ikke at fratage den kvalificering, som EU-lovgiver har indført, dens effektive virkning. Jeg mener derfor, at udtrykket – selv i lyset af Domstolens tilkendegivelse i dommen i sagen Gebr. Weber og Putz – under alle omstændigheder ikke kan føre til en fortolkning, som i vidt omfang beskytter forbrugers interesser. Dette er navnlig tilfældet i lyset af direktivets mål om at skabe den rette balance mellem på den ene side forbrugers interesse og på den anden side sælgers økonomiske betragtninger.

68. Efter min opfattelse foreligger der derfor en væsentlig ulempe for forbrugeren, når byrden medfører, at forbrugeren afskrækkes fra at påberåbe sig sine rettigheder²². Som i forbindelse med andre EU-retlige instrumenter kan vurderingen imidlertid ikke foretages på grundlag af, hvad der kunne afskrække den enkelte forbruger fra at påberåbe sig sine rettigheder. I stedet skal det objektive kriterium for den form for byrde, der ville afskrække gennemsnitsforbrugeren, anvendes som referencepunkt i vurderingen²³.

69. For at sikre hurtig afhjælpning eller omlevering kunne gennemsnitsforbrugeren være villig til at arrangere forsendelse af den pågældende vare til sælgers forretningssted eller at stille den til rådighed på et serviceværksted i nærheden. Dette vil imidlertid generelt afhænge af varens art. Hvis den pågældende vare er ret kompakt og let kan sendes med almindelig post, kan det antages, at det ikke vil være forbundet med en væsentlig ulempe for forbrugeren at stille varen til rådighed på sælgers forretningssted. Hvis varen derimod er omfangsrig eller på anden måde kræver særlig håndtering, vil forbrugeren være mindre villig til selv at arrangere forsendelse.

70. Det sted, hvor varen skal stilles til rådighed for at opfylde kravene i artikel 3, stk. 3, afhænger således af de konkrete omstændigheder i hvert enkelt tilfælde.

71. Disse betragtninger gælder under alle omstændigheder for varer, der er købt ved fjernsalg. I det tilfælde, hvor forbrugeren har købt varen på sælgers forretningssted, og varen endvidere ikke kræver særlig installation, kan det efter min opfattelse antages, at det ikke udgør en væsentlig ulempe for forbrugeren at stille varen til rådighed på sælgers forretningssted.

21 – Jf. i denne retning dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 53).

22 – Jf. dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 46).

23 – Jf. i denne retning f.eks. dom af 25.7.2018, Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599, præmis 56) (om urimelig handelspraksis), og af 20.9.2017, Andricuc m.fl. (C-186/16, EU:C:2017:703, præmis 47) (vedrørende urimelige kontraktvilkår).

d) Yderligere bemærkninger

72. Det kunne fremføres, at det ikke giver en høj grad af retssikkerhed at basere det sted, hvor varen bør stilles til rådighed med henblik på afhjælpning eller omlevering, på en vurdering af de faktiske omstændigheder. Der kunne være tilfælde, hvor det ikke fremgår fra begyndelsen, hvor varen skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse.

73. Sikkerheden kan imidlertid øges gennem foranstaltninger, der træffes af sælgere eller af medlemsstaterne.

74. For det første kan sælgere af hensyn til forbrugernes tilfredshed samt en hurtig og mindelig løsning af overensstemmelsesproblemer frivilligt tilbyde visse eftersalgssydeler (f.eks. besigtigelser af defekte husholdningsapparater på forbrugers bopæl eller returfragtlabels). Dette er faktisk allerede tilfælde i nogle retsområder.

75. Da direktivet er en minimumsharmonisering og overlader medlemsstaterne en vis skønsmargen, kan sidstnævnte for det andet i deres nationale bestemmelser fastlægge det sted, hvor varen skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse, henset til kravene i artikel 3, stk. 3. Endvidere kan medlemsstaterne i henhold til direktivets artikel 8, stk. 2, altid vedtage eller opretholde strengere bestemmelser for at sikre forbrugerne et højere beskyttelsesniveau. Af hensyn til retssikkerheden kan medlemsstaterne således udforme specifikke regler for visse varekategorier.

76. Som konklusion på det første, det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål foreslår jeg Domstolen at svare således, at direktivets artikel 3, stk. 3. tredje afsnit, skal fortolkes således, at det sted, hvor en forbruger skal tilbyde en erhvervsdrivende en forbrugsvare, der er købt ved fjernsalg, med henblik på afhjælpning eller omlevering, skal fastlægges af den nationale ret i lyset af alle de relevante omstændigheder i den sag, der er indbragt for den. I denne henseende skal det sted, hvor varen skal stilles til rådighed, kunne sikre afhjælpning eller omlevering uden vederlag, inden for rimelig tid og uden væsentlig ulempe for forbrugeren under hensyntagen til varens art og forbrugers formål med at anskaffe varen.

77. For det tilfælde, at den forelæggende ret konkluderer, at forbrugeren i det konkrete tilfælde skal stille den pågældende vare til rådighed på sælgerens forretningssted, vil spørgsmålet om, hvorvidt forbrugeren har ret til et forskud til eventuelle forsendelsesomkostninger, som forbrugeren måtte afholde, blive behandlet nedenfor.

3. Giver pligten til »gratis afhjælpning« forbrugeren ret til et forskud til eventuelle forsendelsesomkostninger?

78. Med det fjerde præjudicielle spørgsmål har den nationale ret anmodet Domstolen om at behandle spørgsmålet om, hvorvidt det følger af pligten til »gratis afhjælpning«, at sælgeren er forpligtet til at yde et forskud til eventuelle forsendelsesomkostninger, som forbrugeren måtte afholde, når varen stilles til rådighed for sælgeren.

79. Udtrykkene »gratis/uden vederlag« er defineret i direktivets artikel 3, stk. 4, således, at de omfatter »de omkostninger, der er nødvendige for at bringe varen i overensstemmelse, navnlig forsendelsesomkostninger, arbejds løn og materialeomkostninger«. Som Domstolen allerede har understreget i *Quelle*-dommen, følger det af EU-lovgivers anvendelse af biordet »navnlig«, at denne opregning er indikativ og ikke udtømmende²⁴.

²⁴ – Jf. dom af 17.4.2008, *Quelle* (C-404/06, EU:C:2008:231, præmis 31).

80. Det fremgår af artikel 3, stk. 4, at forbrugeren under alle omstændigheder ikke er ansvarlig for de omkostninger, der afholdes til at sende en vare, som ikke er i overensstemmelse, tilbage til sælgeren. Som anført i punkt 57 ovenfor, fremgår det imidlertid ikke helt klart af denne bestemmelse, om forpligtelsen til vederlagsfrihed blot omfatter forbrugeren ret til refusion af eventuelle omkostninger, der opstår i forbindelse med, at en vare bringes i overensstemmelse, eller at der ikke kan kræves noget økonomisk bidrag fra forbrugeren i denne proces, ikke engang midlertidigt.

81. På grundlag af dommen i sagen Gebr. Weber og Putz synes Domstolen implicit at have accepteret sidstnævnte fortolkning²⁵. Endvidere fastslog Domstolen i den pågældende dom, at det følger af affattelsen af direktivet og også af de relevante forarbejder dertil, at EU-lovgiver har ønsket, at den omstændighed, at sælgeren vederlagsfrit skal bringe varen i overensstemmelse, er et væsentligt element i den forbrugerbeskyttelse, direktivet sikrer. Sælgerens forpligtelse til vederlagsfrit at bringe varen i overensstemmelse har til formål at beskytte forbrugeren mod risikoen for finansielle omkostninger, hvilke omkostninger i mangel af en sådan beskyttelse kan afskrække forbrugeren fra at påberåbe sig sine rettigheder²⁶.

82. Det kunne konkluderes på baggrund heraf, at forbrugeren altid bør ydes forskud til forsendelsesomkostninger.

83. Direktivet sigter imidlertid ikke blot mod at beskytte forbrugeren interesser. Direktivet søger også at skabe balance mellem disse interesser og sælgerens økonomiske betragtninger. Endvidere søger direktivet at fremme en hurtig løsning af overensstemmelsesproblemer.

84. Sælgerens forskud til forsendelsesomkostninger vil altid forlænge den tid, der er nødvendig for at bringe en vare i overensstemmelse. Endvidere kan forskud til forsendelsesomkostninger pålægge sælgeren en uforholdsmæssig administrativ byrde. Dette vil navnlig være tilfældet, hvis den pågældende vare efter besigtigelsen viser sig alligevel ikke at være defekt.

85. Jeg mener derfor, at det er foreneligt med den underliggende begrundelse for direktivet, at forbrugere skal lægge ud for forsendelsesomkostninger, for at en vare kan besigtiges eller bringes i overensstemmelse på sælgerens forretningssted. I henhold til Domstolens praksis må forsendelsesomkostningerne imidlertid ikke være så høje, at de udgør en økonomisk byrde, som afskrækker forbrugeren fra at påberåbe sig sine rettigheder.

86. Hvorvidt denne tærskel er nået, skal efter min opfattelse bestemmes på grundlag af alle omstændigheder i hvert enkelt tilfælde under hensyntagen til faktorer såsom forsendelsesomkostningernes størrelse, varens værdi eller de klagemuligheder, der er til rådighed, såfremt sælgeren ikke skulle refundere de udlagte omkostninger.

87. Jeg foreslår derfor, at Domstolen besvarer det fjerde præjudicielle spørgsmål med, at direktivets artikel 3, stk. 3, første afsnit, sammenholdt med direktivets artikel 3, stk. 4, ikke er til hinder for, at en forbruger skal lægge ud for omkostningerne til fremsendelse og/eller returnering, så længe dette ikke udgør en økonomisk byrde, som afskrækker forbrugeren fra at påberåbe sig sine rettigheder.

25 – Jf. dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 61).

26 – Jf. dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

4. Hvornår har forbrugeren ret til at hæve en aftale?

88. Det femte og det sjette spørgsmål vedrører de omstændigheder, hvorunder en forbruger kan have ret til at hæve en aftale, hvis varen ikke er i overensstemmelse. Mere specifikt drejer det sig om, hvorvidt en forbruger, som blot har underrettet sælgeren om, at varen ikke er i overensstemmelse, men som ikke har stillet varen til rådighed på sælgerens forretningssted eller tilbudt at stille varen til rådighed på sælgerens forretningssted, kan påberåbe sig direktivets artikel 3, stk. 5, med henblik på at hæve aftalen.

89. I henhold til direktivets artikel 3, stk. 5, har forbrugeren ret til et afslag i prisen eller til at hæve købet, for det første hvis afhjælpning eller omlevering er umulig, eller hvis det ville udgøre en uforholdsmæssig byrde for sælgeren, for det andet hvis sælgeren hverken har afhjulpet eller omleveret inden for en rimelig tid, eller for det tredje hvis sælgeren ikke har afhjulpet uden væsentlig ulempe for forbrugeren. Endvidere omfatter retten til at hæve købet ikke omstændigheder, hvis den manglende overensstemmelse er uvæsentlig²⁷.

90. Artikel 3 opstiller således et klart hierarki af beføjelser, som forbrugeren har i tilfælde af, at en vare ikke er i overensstemmelse. Inden for dette hierarki er ophævelse af købet den sidste udvej. Direktivet søger klart at fremme gennemførelsen af kontrakten i de to kontraktparters interesse²⁸.

91. Dette er grunden til, at muligheden for at hæve købet efter min opfattelse skal fortolkes strengt.

92. Da direktivet forsøger at opretholde en vis balance mellem de forskellige kontraktparters forpligtelser²⁹, følger visse forpligtelser for både forbrugeren og sælgeren af direktivets artikel 3, når en vare ikke er i overensstemmelse.

93. På den ene side skal forbrugeren give sælgeren tilstrækkelig mulighed for at bringe varen i overensstemmelse. Med henblik herpå kræves der en positiv handling fra forbrugerens side. Indledningsvis skal forbrugeren have underrettet sælgeren om den pågældende vares manglende overensstemmelse og om sit valg af beføjelse i henhold til direktivets artikel 3, stk. 3 (afhjælpning eller omlevering). Endvidere skal forbrugeren stille den vare, der ikke er i overensstemmelse, til rådighed for sælgeren.

94. På den anden side skal sælgeren sørge for afhjælpning eller omlevering inden for rimelig tid og uden væsentlig ulempe for forbrugeren. Sælgeren må kun afslå at gøre det, hvis dette ikke er muligt eller er uforholdsmæssigt³⁰.

95. Forbrugeren kan kun kræve et afslag i prisen eller hæve købet, hvis sælgeren ikke gennemfører sine forpligtelser i henhold til artikel 3. Som nævnt ovenfor er ophævelse overhovedet ikke mulig, hvis den pågældende vares manglende overensstemmelse kun er uvæsentlig.

96. I den foreliggende sag skal den forelæggende ret tage stilling til, om forbrugeren har opfyldt sine forpligtelser i henhold til artikel 3 og derfor kan hæve købet, hvis det ikke er klart, på hvilket sted varen skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse.

27 – Jf. direktivets artikel 3, stk. 6.

28 – Jf. ligeledes i denne retning dom af 16.6.2011, Gebr. Weber og Putz (C-65/09 og C-87/09, EU:C:2011:396, præmis 72).

29 – Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om køb af forbrugsvarer og forbrugsgarantier, s. 7.

30 – Jf. direktivets artikel 3, stk. 3.

97. Ikke alle oplysninger om samspillet mellem forbrugeren og sælgeren fremgår af forelæggelsen fra Amtsgericht Norderstedt (byretten i Norderstedt). Det ser imidlertid ud til, at parterne ikke har drøftet, hvor varen skulle stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse. Det fremgår af sagsakterne, at forbrugeren blot anmodede om, at varen blev bragt i overensstemmelse på forbrugers bopæl. På den anden side anførte sælgeren først for første gang under proceduren for den forelæggende ret, at varen bør stilles til rådighed på dennes forretningssted.

98. Efter min opfattelse har forbrugeren derved opfyldt sine forpligtelser i henhold til artikel 3. Som Domstolen fastslog i Faber-dommen, kan den forpligtelse, som er pålagt forbrugeren, ikke bestå i mere end den forpligtelse, som består i at underrette sælgeren om eksistensen af en manglende overensstemmelse. Under hensyntagen til den svagere stilling, som forbrugeren befinder sig i i forhold til sælgeren for så vidt angår oplysningerne om varens egenskaber og den stand, som denne blev solgt i, kan forbrugeren heller ikke forpligtes til at angive den præcise årsag til denne manglende overensstemmelse³¹.

99. I modsætning hertil ser det på grundlag af oplysningerne fra den forelæggende ret ud til, at sælgeren under disse omstændigheder ikke har opfyldt sine forpligtelser i henhold til artikel 3. Forpligtelsen til afhjælpning eller omlevering inden for rimelig tid indebærer efter min opfattelse, at alle nødvendige skridt til at sørge for afhjælpning eller omlevering også skal være taget inden for rimelig tid, forudsat at forbrugeren klart har meddelt, at der foreligger en manglende overensstemmelse, herunder en vis mængde angivelser vedrørende den pågældende vares art, de aftalte kontraktvilkår og de konkrete udtryk for den påståede manglende overensstemmelse³².

100. Under disse omstændigheder skal efter min opfattelse den situation, hvor sælgeren blot fastholder over for forbrugeren, at den pågældende vare er i overensstemmelse, og ikke tager skridt til i det mindste at besigtige varen, sidestilles med fuldstændig passivitet og kan ikke udgøre en opfyldelse af forpligtelserne i henhold til direktivets artikel 3. Sælgeren ville inden for rimelig tid i det mindste skulle underrette forbrugeren om, hvor varen skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse. Da sælgeren handler som led i sit erhverv, er der større sandsynlighed for, at denne ved, hvor varen skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse.

101. I sagen for den forelæggende ret skal den frist, inden for hvilken varen burde have været bragt i overensstemmelse, derfor anses for at være begyndt at løbe.

102. Det er imidlertid en uomgængelig betingelse for udøvelsen af rettighederne i henhold til direktivets artikel 3, at varen ikke er i overensstemmelse på datoen for leveringen af varen. Da der i henhold til direktivet er en formodning for, at en vare er i overensstemmelse³³, skal det stadig godtgøres, at varen faktisk ikke er i overensstemmelse med aftalen, inden forbrugeren kan hæve købet³⁴.

103. Det femte og det sjette præjudicielle spørgsmål skal derfor besvares med, at forbrugeren er berettiget til at hæve en aftale om salg af en forbrugsvare, hvis sælgeren ikke har taget skridt – herunder givet oplysninger om, hvor varen skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse – i form af afhjælpning eller omlevering i henhold til direktivets artikel 3, stk. 3, medmindre den manglende overensstemmelse kun er uvæsentlig eller ikke er blevet godtgjort.

31 – Jf. i denne retning direktivets artikel 5, stk. 2, sammenholdt med nittende betragtning dertil. Jf. ligeledes dom af 4.6.2015, Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, præmis 62 og 63).

32 – Jf. i denne retning dom af 4.6.2015, Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, præmis 63).

33 – Jf. direktivets artikel 2, stk. 2.

34 – Jf. dom af 4.6.2015, Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, præmis 52).

IV. Forslag til afgørelse

104. På baggrund af ovenstående betragtninger foreslår jeg, at Domstolen besvarer de af Amtsgericht Norderstedt (byretten i Norderstedt, Tyskland) forelagte spørgsmål således:

»Artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF af 25. maj 1999 om visse aspekter af forbrugerkøb og garantier i forbindelse hermed skal fortolkes således, at det sted, hvor en forbruger skal tilbyde en erhvervsdrivende en forbrugsvare, der er købt ved fjernsalg, med henblik på afhjælpning eller omlevering, skal fastlægges af den nationale ret i lyset af alle de relevante omstændigheder i den sag, der er indbragt for den. I denne henseende skal det sted, hvor varen skal stilles til rådighed, kunne sikre afhjælpning eller omlevering uden vederlag, inden for rimelig tid og uden væsentlig ulempe for forbrugeren under hensyntagen til varens art og forbrugeren formål med at anskaffe varen.

Artikel 3, stk. 3, første afsnit, i direktiv 1999/44, sammenholdt med direktivets artikel 3, stk. 4, er ikke til hinder for, at en forbruger skal lægge ud for omkostningerne til fremsendelse og/eller returnering, så længe dette ikke udgør en økonomisk byrde, som afskrækker forbrugeren fra at påberåbe sig sine rettigheder.

Artikel 3, stk. 3, tredje afsnit, i direktiv 1999/44, sammenholdt med artikel 3, stk. 5, andet led, skal fortolkes således, at en forbruger, der har underrettet sælgeren om en mangel, er berettiget til at hæve aftalen, hvis sælgeren ikke har taget skridt – herunder givet oplysninger om, hvor varen skal stilles til rådighed for at kunne blive bragt i overensstemmelse – i form af afhjælpning eller omlevering i henhold til direktivets artikel 3, stk. 3, medmindre den manglende overensstemmelse kun er uvæsentlig eller ikke er blevet godtgjort.«